

PUO YA BOPHATLALATSI BA DITABA

KE DIPALANGWANG TSE KA BANG 39 000 TSE NGODISITSWENG MATJHABENG TSE SENG DI NGODISITWE NAKONG EO SARS E KGAKOLANG MOTJHA ONA HO TLOHA KA LA 1 PHUPTJANE 2026

Tshwane, 1 Phuptjane 2026 – Ho tloha kajeno, 1 Phuptjane 2026, baeti bohle ba tshelang madiboho a Afrika Borwa ba tlameha ho fana ka tsebahatsao ya onlaene ya bolaodi ba meedi le ho tsebahatsa dipalangwang dife kapa dife tseo ba di tlang ka hare ho naha. Kgakolo ena e ntjha ya Mokgwatshebetso wa Tsebahatso ya Baeti ya Ditshebeletso tsa Lekgetho tsa Afrika Borwa, mmoho le thuto e ntlafaditsweng e mabapi le melao ya bolaodi ba meedi makenong a mang le a mang, a tshwaya mohato o moholo wa ho etsa hore ditaolo tsa madiboho e be tsa sejwalejwale, ho tsepamisa kgwebisano le boeti bo molaong le ho thibela ho se ikobele molao. Ditlhoko tsena tse ntjha di ikamahanya le molao wa Afrika Borwa, haholoholo Karolo ya 15 ya Molao wa Bolaodi ba Meedi le Dihlahiswa tsa Naha, wa 1964, o laelang hore baeti ba tsebahatse dithoto tsohle tsa bona, ho akareditswe le dipalangwang, nakong eo ba kenang kapa ba tswang ka naha.

Khameshenara ya SARS Ngaka Johnstone Makhubu mmoho le sehlopha sa hae se ka sehlohong ba mane madibohong kajeno, ho akareditswe le ketelo ya madiboho ana a latelang, Skilpadshek le Kopfontein a mane Bokone Bophirima eo pejana e neng e bitswa North-West , mmoho le madiboho a Maseru Bridge le Ficksburg Bridge a kenang ka Bloemfontein ho beha leihlo ho phethahatswa ha sena, ho tshehetsa bahlanka ba tshepetsweng ho etsa sena le ho fana ka tlhakisetsa ho baeti nakong eo mokgwatshebetso ona o qalang ho sebetsa. Boteng ba Khomeshenara bo toboketsa boitlamo ba SARS ba hore dintho tse tsamaye hantle, boetapele bo behe leihlo le hore bo bonahale, le hore ho be le thuto e tswelang naheng ka bophara ho tloha ka letsatsi la pele. Bahlanka ba bang ba ka sehlohong le bona ba lebile madibohong a maholo a naha ho nnetefatsa hore melao ena e metjha e phethahatswa ka tsela e tshwanang ho phatlalla le naha. SARS e kgotsofaditswe ke hore pele ho letsatsi la kajeno la kgakolo; beng ba dipalangwang tsa matjhabeng ba arabetse boipiletso ba ho ngodisa dipalangwang tsa bona mme ke Diphemiti tsa Thomelohare tsa Nakwana (TIP) tse fetang 38 900 tse ntshitweng ka la 31 Motsheanong 2026.

Ngaka Makhubu o sebedisitse kgakolo ena ho toboketsa motheo wa molao le ho hloka leeme ha ditlhoko tsena. “Boitlamo ba ho tsebahatsa dithoto le dipalangwang madibohong a rona bo itshetlehile ka matla hodima molao wa Afrika Borwa, o totobatsang ka ho hlaka hore e mong le e mong o tlameha ho tsebahatsa ntho e nngwe le e nngwe eo ba e tlang kapa eo ba e ntshang ka naha. Re le SARS, ka tshebedisano le mekgatlo e meng ya mmuso ya phethahatso ya molao re na la boikarabelo ba ho phethahatsa molao ka tsela e tsepameng le e hlokanang leeme ha ka lehlakoreng le leng re ntse re nolofaletsa baeti ba tshepahalang ho ikobela,” ho rialo Ngaka Makhubu.

O hlokometse hore le dipalangwang tse tswang dinaheng tsa boahelane tsa Southern African Customs Union (SACU) le tsona di tlameha ho tsebahatswa, ntle le mokgelo. "Ditlhophisano tsa SACU di bebofatsa kgwebisano, empa ha di tlose taolo ya tsa bolaodi ba meedi. Sepalangwang se ngodisitsweng ka ntle ho Afrika Borwa, ho latela molao wa rona se dula e le sepalangwang sa matjhabeng mme se tlameha ho tsebahatswa jwalo. Tsela ena ya tshebetso e nnetefatsa hore ho ba le tshwaro e lekanang le e kgonang ho ka lepeha madibohong ohle a rona mme sena se ikamahanya le mawala a rona a ho kgothaletsa boikobelo ba molao ka boithaopi," o tlatsitse ka ho rialo.

Ho tloha kajeno, dipalangwang tsohle tse ngodisitsweng matjhabeng tse kenang ka Afrika Borwa di tlameha ho tsebahatswa ho Bolaodi ba Meedi mme di fuwe TIP ledibohong, ho ya ka moo molao o hlokanang ka teng. Sena se akaretsa dipalangwang tse ngodisitsweng dinaheng dife kapa dife tse ding tsa SACU. TIP e dumella sepalangwang sa matjhabeng ho sebediswa ka molao nakwana ka hara Afrika Borwa. Yona e sebetsa nako e kana ka dikgwedi tse 6 mme e ka sebedisetswa ho kena le ho tswa makgetlokgetlo nakong ena ntle le ho hloka phemiti e ntjha bakeng sa leeto ka leng. Mohlala wa nnete ke ona, beng ba dipalangwang ba tshelang madiboho kgafetsa ka lebaka la mosebetsi, tsa kgwebo, thuto kapa mabaka a mang a utlwahalang ha ba hloke ho ngodisa sepalangwang seo letsatsi le letsatsi, ebang ba na le TIP e ntseng e sebetsa. Sena se akaretsa le Maafrikaborwa ba hwebisanang kgafetsa le naha ya matjhabeng ba nang le sepalangwang se ngodisitsweng matjhabeng ka sepheo sa ho etsa tse mabapi le kgwebisano feela. SARS e boela e toboketsa hore ha ho tefiso e teng ya ho fumana TIP kapa ya ho fana ka tsebahatso ya boeti ya onlaene, mme sena se etsa hore boikobelo e be ntho e totobetseng le ya mahala. "Ha ho tefiso e bang teng ha motho a fana ka tsebahatso ya boeti kapa ha ho ntshuwa phemiti ya nakwana ya thomelohare," Ngaka Makhubu o tiisitse sena. "Ho ikobela molao ha ho a tshwanela ho tsamaisana le boima ba tsa ditjhelete; re entse hore mekgwatshebetso ya rona e kgone ho fihlellwa ke baeti bohle."

Ho thusa baeti ho ikobela ditlhoko tsena, baeti bohle ba tlameha ho fana ka tsebahatso e bonolo ya dithoto tsa bona e dijithale (mmoho le ya dipalangwang tse teng) pele ba nka maeto a bona. Sena se ka etswa ka tshebediso ya websaete ya SARS kapa ka SARS MobiApp mehaleng ya bona ya sejwalejwale. Ka mora ho tsebahato ya pele ho nako, baeti ba fumana nomoro ya bona ya referense eo ba tlang ho e sebedisa ledibohong. Motjha ona wa dijithale ke karolo ya bohlokwa ya maiteko a SARS a sejwalejwale, ao sepheo sa ona e leng o nolofatsa ho tshelwa ha madiboho le hore o tsebe se tlang ho etsahala e sale ka nako. "Motjha wa sejwalejwale ha se ho tla ka mehatohato e mengata empa ke ho fetohela mekgweng ya dijithale e bonolo, e potlakang le e bonaletsang.

Tsebahatso ya Boeti ya Onlaene mmoho le SARS MobiApp di dumella baeti hore ba fihle ba se ba itokisitse, mme ba se nke nako e telele madibohong mme ba be le nnetefaletso, o tobokeditse ka ho rialo Makhubu, a bile a tlatsetsa ka hore "Ha baeti ba tsebahatsa dintho pele ba eta le ho latela melao, metjha ya madibohong ya potlaka mme e kgona ho lepeha, phemiti e le nngwe ya thomelohare e akaretsa makeno a

mangata. Sena ke molemo o moholo bakeng sa bapalami, bahwebi le bahahlaudi kaofela ba tshelang meedi ya rona kgafetsa.”

Baeti ba hlokanng mekgwatshebetso wa onlaene ba thuswa ke bahlanka ba SARS madibohong a naha, ka tshebediso ya dikhioske tsa dijithale tse moo mme basebetsi ba rona ba malala-a-laotswe ho thusa ho kenya lesedi le hlokehang. Ditaolo tse tswaelehileng tsa meedi di dutse di le teng ho nnetefatsa ditsebahatso tse, mme baeti mmoho le dipalangwang tsa bona ba tlameha ho iponahatsa ho mohlanka wa Bolaodi ba Meedi mme ho ka nna ha ba le dihlahlobo tse itseng ebang sena se hlokeha.

Ho fumana lesedi le fetang lena, ka kopo ikopanye le SARSMedia@sars.gov.za.

KE PHETHO